

הלכות ראש השנה תקפז-תקפח

התחיל לתקוע כבוד ובאמצע התקיעה יצא חוץ לבור וגמרה שם¹⁰ וכן השומע מקצת תקיעה שלא בחיוב¹¹ דהיינו קודם אור היום ומקצתה אחר אור היום¹² וכן האומר למו שמתעסק בתקיעות כלא כוונה להוציא שום אדם בתקיעתו ובאמצע התקיעה אמר לו כוון להוציאני ותקע¹³ ומשך בה שיעור תקיעה כל אלו כיון שמקצת התקיעה הוא שלא כחקנה אע"פ שבמקצתה שהיא כתקנה יש בה שיעור תקיעה¹⁴ שיתבאר בסיומן תק"צ¹⁵ לא יצא ידי חובתו לפי שכל תקיעה צריכה שתהא בכשרות מתחילתה ועד סופה אפילו היא ארוכה הרבה:

התוקע בבית הכנסת ויש עומדים בחוץ דחוק קצת מכית הכנסת אם אין ברור להם ששמעו קול שופר צריכים לשמוע התקיעות שנית לפי שאפשר ששמעו קול הברה אבל אם נראה להם ברור שקול שופר שמעו אינם צריכים להחמיר על עצמן ולשמעו שנית¹⁶:

תקפח זמן תקיעת שופר וכו' מ' סעיפים:

א זמן תקיעת שופר ביום¹⁷ שנאמר¹⁸ יום תרועה וגו' ביום ולא בלילה¹⁹ וכל היום כשר לתקיעת שופר²⁰ מעלות השחר²¹ עד צאת הכוכבים²² אלא שתכבים הצריכו להמתין עד שתנחין החמה²³ שיצא מכלל ספק לילה²⁴ שאין הכל בקוואין בעמוד השחר²⁵ ומכל מקום אם עבר ותקע משעלה עמוד השחר קודם הנחין החמה יצא²⁶ ואין צריך לתקוע שנית:

ב אם שמע מקצת תקיעה קודם עמוד השחר ומקצתה אחר עמוד השחר נתבאר בסיומן תקפ"א²⁷:

ג שמע תשע תקיעות כחשע שעות ביום או מתשע בני אדם שתקעו כאחד נתבאר בסיומן תקפ"ב²⁸:

ד יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר²⁹ אע"פ שהתקיעה בשופר אינה מלאכה³⁰ ואינה אסורה בשבת ויו"ט אלא מדברי סופרים³¹ משום עובדין דהול³²

יט נגמרא כה, א. מור ורמ"א ס"ג.

כ רבנו ירוחם נתיב ו' ח"ב (מה, ד). שו"ע ס"ג.

כא רבה שם (קודם שעולה עמוד השחר. וראה לקמן ס' תקפח (מ"א). מור וש"ע רס"ו תקפח. מ"ז כאן ס"ק ב.

כב רבנו ירוחם שם. שו"ע שם.

כג מור בשם בעל העיטור הל' שופר' (צט, א). דא"ש פ"ג ס"ח ח (מסתמא ריאה דריתו אפילו במשך שיעור

תקיעה). רבנו ירוחם שם (שכן עיקר). דעה הא' בשו"ע שם. מ"א ס"ק ה (שכן עיקר). לבוש ס"ג. וראה גם לקמן

ס' תקצב ס"ח.

כד סעף ו'.

כה ס"ז סק"א.

סיומן תקפח

א משנה מגילה כ, ב. מור וש"ע ס"א.

ב כבודר כפ, א. נגמרא שם.

ג רש"י ר"ה כה, א ד"ה קודם. מור וש"ע שם.

ד משנה מגילה שם. מור.

ה ר"ה כה, א. וראה משנה מגילה כ, א. מור וש"ע שם.

ו ראה גם לעיל ס' תפח ס"ג (לענין הלל).

ו ראה נגמרא שם כ, ב. מור. לעיל שם.

ז משנה שם. מור וש"ע שם.

ח רש"י שם ד"ה עד הנחין. מ"א ס"ק א.

ט רש"י שם ד"ה הכולן. וראה לעיל שם: לפי שהוא כליה

בעיני הבירוח, וש"נ.

י מור וש"ע שם.

יא סעף ד.

יב ס"ג ד.

יג חושנה כפ, ב. מור וש"ע ס"ה.

יד נגמרא שם. לבוש ס"ה.

טו רמב"ם פ"ב הל' ג.

טז משמעות הגמרא ורש"י (עיין ברש"י שבת ג' ע"ב

ד"ה דביקן (הרד"ת הפת שבות ריא), ובר"ר ור"ן

שם א, א) כ' ד"ה אמר (לאו שבות היא אלא עובדין דהול),

ובגמרא דף ק"ד ע"ב (כמה דאפשר לשנויי משנת) ורש"י

שם ד"ה מרדה (שהוא דרך חול), ונב"י ס"י תני ד"ה

ומ"ש ואם בשוגג, ולעיל שם ס"ט. ותקיעת שופר שוה

לדריית הפת כמבואר ב"ה שם שבת שם). וראה שלחן

המוסף ח"ב ע' קצה הנה"ו. וראה גם לקמן ס' תקפח ס"ב.

ס' תקצו ס"ב. ס' תרכ"ט ס"א.

הלכות ראש השנה תקפח

ולמה אין דוחין איסור קל כזה¹¹ מפני מצות עשה של תורה¹² כמו שדוחין אותו בכל יו"ט של ראש השנה¹³ הואיל ואין בו שבות גמור לפי שהכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקאיין בתקיעת שופר גזירה שמא ישלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ועבידנו ד' אמות ברשות הרבים¹⁴:

ך ודין מלטול השופר בשבת זו כדין מלטולו בכל שבתות השנה שאין ממלטלין אותו כי אם לצורך מקומו או לצורך גופו¹⁵ דהיינו לסמוך בו את הקערה וכיוצא בהו"כ¹⁶ כמה דברים אמורים בשבת אבל אם חל בחול אע"פ שמוטר למלטלו¹⁷ אפילו שלא לצורך גופו ומקומו כיון שתוקעין בו כיום ודינו ככלי שמלאכתו להיות שנתבאר בסימן ש"ח¹⁸ מכל מקום אסור להשתמש בו¹⁹ ולהנות ממנו²⁰ בו ביום²¹ כגון לסמוך בו את הקערה וכיוצא בזה שהרי הוקצה למצותו²² וכמו שיתבאר בסימן תרס"ה²³ ע"ש:

ז קמן התוקע בשבת זו כית דין מצווין להפרישו אע"פ שלא הגיע לחינוך? כמ"ש בס"א עמ"ג²⁴ ע"ש.

(אע"פ²⁵ ש עניקו מצות שמיעת שופר²⁶ היא שמיעת קולו בלבד²⁷ מכל מקום) אם התוקע הוא פגור ממנוצח או אינו מוציא אחרים ידי חובתן בתקיעתו²⁸ ואלו הן הפגורים נשים²⁹ ועבדים³⁰ מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא³¹ וחרש ושוטה וקטן³² אע"פ שהגיע לחינוך אינו מוציא את הגדולים ידי חובתן שחייבים מן התורה³³:

ז חרש השומע ואינו מדבר הרי הוא כפיסק³⁴ וחייב בתקיעת שופר ולפיכך הוא מוציא אחרים ידי חובתו³⁵ ואחד מהשומעין מברך והוא תוקע³⁶ אבל המדבר ואינו שומע אינו מוציא היכון דאינו שומע לאו בר חיובא הוא³⁷ דאין המצוה בתקיעה אלא בשמיעה³⁸:

ך סומא חייב בתקיעת שופר ואם היה מוחזק לתקוע בכל שנה וסלקוהו מפני שחששו

לקמן סי' תרל"ח סי' א"ב (לענין סכך ודופני סוכה). קו"א לעיל סי' רט"ז סי' ק. סי' רסה סי' א.

ל ר"ן (מ. ב.) ד"ה והנ"מ. מ"מ פ"ב ס"ב מ"ז ה"ז (במשמעות הרמב"ם שם). ולענין יו"ט ראה לקמן סי' תקצ"ב סי' ב.

לא סוף סי' א, ושי"ג.

לב כגונפים השולחן כתב שבאן מתחיל סי' תקפ"ט. וכ"מ לקמן סי' תקצ"ב סוף סי' א.

לג כגונפים השולחן הנה: תקיעת שופר.

לד לבוש סי' תקפ"ט סי' א. וברלעיל סי' תקפ"ט סי' א.

לה וזוהר כמ, א. מור וש"ע סי' א.

לו גמרא ל, א. מנשנה קידושין כמ, א. מור וש"ע סי' ב.

וראה גם לקמן סי' תקפ"ט סי' ב. סי' תקצ"ב סי' א.

לז רש"י כמ, א. ד"ה ועבדים. רמב"ם פ"ב ה"א. וראה גם לעיל סי' קפו סי' א.

לח גמרא ל, א. מור וש"ע שם.

לט מנשנה כמ, א. מור וש"ע סי' א.

מ ראה לעיל סי' קפו סי' ב. סי' רנ"א סי' ז.

מא הנינו ב, ב. וברלעיל סי' נה סי' א. סי' קנ"ט סי' א.

מב ב"י בשם הרשב"ץ (ח"ג סי' ק"ג). רמ"א סי' ב.

מג בי"ח מו"ח אר"ם. מ"א סק"א. וראה לקמן יו"ט סי' א סי' קמ"ג.

מד תשב"ץ שם. כדבר סי' סה. שו"ע סי' ב.

מה תשב"ץ שם. וראה הענין ד ר' ע' ה' ע"י מר"ו.

יז ראה לעיל סי' נ"ד סי' מ"ז ומ"ט (שהדיוני רד"ה לצורך שבת). סי' ש' סי"ח (שהדיוני עובדין הדול מפני מצוה).

יח רמב"ם שם. מ"א סק"ד. וראה רשימות הוברת ס. אג"ק ח"ב ע' רמ"ג. רמ"ה. ח"ט ע' ר"ג. שלחן המלך שם ע' קצ"ה קצ"ה.

יט ראה לק"ש ח"ג ע' 948 הערה 4. שלחן המלך שם ע' קצ"ה.

כ רבה בנדרא ר"ה שם. רמב"ם שם. מור ולבוש שם. מ"א קצ"ה.

כא אור ויוע' הל' שבת סי' פו אות א. הנהגות אשרי שבת פ"ב סי' כה. רמ"א סי"ה. וראה גם לעיל סי' שח סי' ב.

כב ראה לעיל סי' ס"ב.

כג ראה מ"ז סי' תקצ"ב כמפור.

כד סוף ע"ה.

כה מ"א סק"ה.

כו ראה לעיל סי' הקד כב"ד (בגר של יום טוב, שאמור להסתפק ולאכלו אבל מותר למלטלו). לקמן סי' תרל"ח סי"ה (בסך ודפנות סוכה, שאמור להסתפק לתקוע בו שינוי אבל מותר להיות וכו"ה). מ"מ ונינו.

כז משא"כ לאחר וננו. וראה לעיל סי' כא סי' א. סי' מב סי' לקמן סי' תרל"ח סי"א.

כח מ"א שם.

כט סימן זה בשע"ר לא הגיע לדיונו, וראה ש"ע שם סי' א"ב. לעיל סי' הקד כב"ד (לענין גר של יום טוב).

הלכות ראש השנה תקפתח תקפמ

לדברי האומר^מ דסומא פטור מכל המצות האמורות בתורה אם אין בקי בתקיעה כמורה יחזירוהו למינוי אבל לכתחלה אין לסלקו אע"פ שנמצא בקי כמורה^נ לפי שהעיקר אצלו דסומא חייב בכל המצות האמורות בתורה^ס:

מ מומטום ואנדרונונים^ט אין חייבין אלא מספק שמא הן זכרים^י לפיכך אינן מוציאין את אחרים שהייתם בודאי^{יא} אבל מוציא הוא האנדרונונים את האנדרונונים כמותו^{יב} שאינו חייב אלא מספק אבל אינו מוציא את המומטום^{יג} ואפילו מומטום כמותו אינו מוציא^{יד} אף על פי ששניהם ספק דשמא לכשיקיע מומטום זה ימצא זכר ולכשיקיע זה ימצא נקבה^{יה}:

תקפמ מי הם הראויים לתקיעת שופר ובו מ' סעיפים:

א מי שחצו עקב וחצו בן חורין צריך שיתקע לו בן חורין להוציא^א אבל אינו יוצא בתקיעתו של עצמו^ב לפי שצד חיותו שבו נתחייב בתשע תקיעות שלמות כבשרותו ואם יתקע בעצמו הוא כל תקיעה ותקיעה שיוצאת מפיו חציה פסולה מהמת צד עברות שבו^ג:

ב אע"פ שהנשים פטורות^ד מכל מקום אם רצו לתקוע בעצמן הרישות בידן^ה ואע"פ שהתקיעה ביום טוב בחנם אסורה מדברי סופרים מכל מקום כדי לעשות נחת רוח לנשים התירו להן איסור קל כזה^ו שאין בו אפילו משום שבות נמור אלא משום עוברין דחול^ז.

וכן אדם אחר שיצא כבר ידי חובתו מותר לתקוע להן^ח ומותר להוציא השופר לרשות הרבים כדי לתקוע להן^ט.

וכבר נתבאר בס' י"ן^י דנהגו הנשים לברך על כל מצות עשה שהומן גרמא על כן גם כן יברכו הנשים לעצמן^{יא} אבל אנשים לא יברכו להן אם כבר יצאו ידי חובתם ואינן תוקעים רק בשביל הנשים^{יב} לפי שהיא ברכה לבמלה שהרי הנשים בעצמן אינן חייבות

-
- מו** רבי יהודה ב"ק פג, א. רבנו יוחנן נתיב ה ח"ד (מב, ד) נתיב יג ח"א (קג, א).
  - מז** שילת רבינו ח"ד ס' נג (אקלא). כנסת הגדולה הגה"ש. ח"א סק"א.
  - מח** רבינו' שם. כ"י ס' תנן כמפ. ובלעיל ס' נג ס"ח וש"ג.
  - מט** גמרא [ברייתא] כמ, א. מומטום שהוא אמום לנמור ולא נדע אם הוא זכר או נקבה, ואנדרונונים שיש לו זכרות ונקבות (לעיל ס' יז ס"ב).
  - נ** רש"י שם ד"ה ומומטום. דעה ה' בלבוש ס"ה. וראה ב"ח ד"ה אנדרונונים בשם רש"ל בבאורו לפור. אליה וזמא ס"ק א. וראה גם לעיל ס' יז ס"ב לקמן ס' תריג ס"ב
  - נא** ברייתא שם. רמב"ם פ"ב ה"ב. מ"א סק"ב.
  - נב** ברייתא שם ורש"י ד"ה אנדרונונים. מור וש"ע ס"ה.
  - נג** משמעותה בברייתא שם (שאינו מוציא אלא מינו).
  - נד** ברייתא שם. מור וש"ע שם.
  - נה** רש"י שם ד"ה מומטום. רמב"ם שם. מור ולבוש סוף ס"ה. וראה גם לעיל ס' קצט ס"ה.
-
- סימן תקפמט**
- א** רמב"ם פ"ב ה"ג. מור וש"ע ס"ה. וראה גם לקמן ס'

-
- א** ח"א (לענין סוכה).
  - ב** ברייתא גמרא כמ, מת"א. מור וש"ע שם.
  - ג** רב נחמן שם. רמב"ם שם. לבוש ס"ה. מ"ו ס"ק ב. וראה ש"ת הר צבו ח"ב ס' פה. מקראי קודש (פריים) ס' יד.
  - ד** משנה קידושין כמ, א. מור וש"ע ס' ג. ובלעיל ס' תקפה ס' וש"ג.
  - ה** ברייתא ג, א. כאקומתא דאבי דרבי יוסי ורבי שמעון דא, שכן פסקו רא"ש פ"ד ס' ז בשם ר"ח בתום' שם ד"ה הא. טור. דאבייה ס' תקליד (ע' 215). ד"ן (מ, ב).
  - ו** ר"ה ולענין. ראב"ן ר"ה (קעג, ג). של"ע ס' י.
  - ז** רא"ש פ"ד ס' י"א, ומור, בשם ראב"ן ס' א. (שש בזה שבות). מ"א סק"ג (שמגבל מקום זכרות לתקוע).
  - ח** חגיגה מז, ב. (לענין מטיבת נשים). הגהות מינוניות פ"ב אות א (גם לענין שופר).
  - ט** משמעותה הגמרא רד"י, ובלעיל ס' תקפה ס"ד וש"ג.
  - י** דאבי"ה שם. רא"ש שם. מור וש"ע שם.
  - יא** דאבי"ה שם. רא"ש שם. מור וב"י ד"ה רבנו בשם ראב"ה (שכדאי לסמך עליהם).
  - יב** סעף ג.
  - יג** ר"ת בתום' שם. רא"ש שם. מור ורמ"א ס"ג.
  - יד** דרכי משה ס"ק ב. דמ"א שם.